

Секція 8. Транскордонне співробітництво, децентралізація та регіональна економіка..

Стоянець Н. В.

*к.е.н., доцент кафедри менеджменту ЗЕД та євроінтеграції
Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна*

**СЦЕНАРІЙ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ В ПРОЦЕСІ
ПРОГНОЗУВАННЯ**

Формування сучасної економічної системи України потребує невідкладного збереження балансу трьох видів ресурсів: економічних, природних та людських, які утворюють соціо-економічну систему. При відсутності динамічного зростання, порушенні рівноваги та збалансованості, функціонування якої починаються якісно нові процеси, що можуть призвести до повного її краху. В умовах трансформаційного періоду, що проходить економіка України в останні роки, суттєвого значення набувають проблеми забезпечення ефективного соціально-економічного розвитку регіонів, як складової економічної системи держави. Відтак на перший план функціонування регіону виходять можливі механізми реалізації соціально-економічних інтересів регіону, як потенційної основи його соціально-економічного розвитку.

Поза сумнівом, класифікація за об'єктом достатньо відображає тенденції розвитку, але для ефективнішого прогнозування з метою ухвалення управлінських рішень об'єктами прогнозування краще вибирати показники системи, яку ми використовували для проведення моніторингу підприємств регіону. Тільки в цьому випадку перед нами виникне взаємопов'язаний процес, що визначає систему управління розвитком “можливості – стан – перспективи”, де буде розглянута єдина система показників..

Наявність прогнозів різних горизонтів і з різним ступенем деталізації дає можливість поєднувати реалізацію довгострокової стратегії із гнучкою

практикою її здійснення.

Для того, щоб чітко визначити не тільки напрями регулювання, але і сфери дії, а також розмежувати повноваження і сфери керівництва з метою контролю, прогнози класифікують за рівнем управління:

- індивідуальні, які розробляються окремими підприємствами, організаціями, банками (найчастіше на короткостроковий період);

- регіональні - на рівні муніципальних об'єднань, регіонів, великих економічних районів;

- галузеві - в окремій галузі або міжгалузевому комплексі (наприклад, паливно-енергетичному, агропромисловому);

- проблемні - з окремої проблеми економічного, науково-технічного або екологічного розвитку (наприклад, із забезпечення зайнятості, освоєння і розповсюдження нового покоління техніки, екологічно чистої технології);

- національні - на рівні країни в цілому (державні, економічні, соціальні, науково-технічні, екологічні та зведені прогнози);

- міжнародні - у групі країн (наприклад, СНД) або глобальні.

Прогнози різних рівнів доповнюють один одного у передбаченні динаміки складної, ієрархізованої структури економіки. Нарешті, за характером прогнозів можна виділити:

- приватні й узагальнюючі прогнози, що характеризують очікувану динаміку зведеного показника (наприклад, рівня інфляції, зайнятості) або сукупності основних показників досліджуваного об'єкта в цілому (підприємства, регіону, галузі, країни);

- генетичні (досліджують тенденції, що склалися в минулому, і можливі зміни чинників, що їх визначають), нормативні (передбачають шляхи, чинники й терміни виконання наперед поставленої мети) і комбіновані (поєднують обидва підходи);

- одно- та багатоваріантні (останні переважно й реальніше розглядають сценарії можливого розвитку подій при певному поєднанні чинників.

Удосконалення системи прогнозування неможливе без проведення типологізації прогнозів розвитку регіонів. Розробку прогнозів розвитку необхідно здійснювати з метою сприяння керівництву регіону у більш ефективній обробці інформації для прийняття рішень у галузі управління розвитком; при розрахунку показників, які стануть основою для розробки стратегій, концепцій, планів, програм, форсайт-проектів регіонального розвитку, бюджету регіону тощо.

В залежності від об'єкту та часу складання прогнозів розвитку вони можуть бути кількісно конкретними або переважно якісними. Тобто, прогнози можуть бути представлені у вигляді чітко прорахованих альтернативних варіантів рішень, з наборами передбачуваних показників, або ж носити сценарний характер. На варіанти рішень регіонального розвитку можуть впливати: національні прогнози, стратегічні плани, очікування і наміри суб'єктів розвитку у регіоні тощо. Тому, щоб інтегрувати фактори і передумови, що задають сценаріям динаміки розвитку регіону, необхідно розробляти сценарні умови функціонування. Тоді, за таких умов, сценарій - це гіпотетична послідовність подій, що показує, як з існуючої або будь-якої заданої ситуації можуть розгортатися майбутній стан і динаміка розвитку об'єкта [2,с.19]. Зміст сценарію має збігатися з кінцевими цілями, сформульованими раніше. Він повинен бути досить докладним, з характеристикою тих компонентів регіональної системи, які будуть піддаватися змінам, тоді поведінка регіону в цілому зміниться у необхідному напрямку та терміні [4,с.55]. В процесі прогнозування соціально-економічного розвитку регіону можна розглядати і застосовувати наступні види сценаріїв [3,с.15]:

- інерційний – він припускає динаміку розвитку регіону при збереженні певних тенденцій;

- програмний – дає можливість оцінити перспективний стан розвитку регіону при різних гіпотезах щодо цілей розвитку;

- центральний - відображає ймовірнісні тенденції регіонального розвитку при поєднанні інерційного і програмного сценаріїв.

Припустимо розгляд сценаріїв соціально-економічного розвитку регіону і в такому розрізі [1,с.33] :

- песимістичний дає можливість зберегти соціально-економічну базу регіону;

- середній дає можливість розвитку регіону при збереженні існуючих тенденцій з урахуванням можливих перспектив;

- оптимістичний дає можливість модернізації території регіону, ефективній реалізації його ресурсного потенціалу, ефективному використанню інновацій тощо.

Таким чином, одним з найактуальніших завдань, які стоять перед сучасною наукою, є вдосконалення технології комплексного прогнозування розвитку регіону. Запропонований автором варіант процесу формування таких прогнозів, заснований на синтезі генетичного і телеологічного прогнозування, при застосуванні методу динамічних нормативів дасть можливість оцінити рівень сталого регіонального розвитку, визначити напрями цього розвитку, а також виявити резерви і основні диспропорції функціонування та розвитку регіону. Така технологія комплексного прогнозування розвитку регіону, на наш погляд, повинна складатися з наступних етапів.

Література:

1. Зеленцова С. Ю. Ключевые идеи построения многомерных-предик-торов социально-экономического развития региона / С.Ю. Зеленцова, В.И. Тинякова // Новые

технологии в управлении, бизнесе и праве: материалы V Международной научно-практической конференции, 29 октября 2005г. Невинномысск: ИУБиП, 2005. - С. 74-77.

2. Маниліч М.І. Трансформація регіонального економічного механізму: [монографія]/ М.І. Маниліч.- Чернівці: Книги-XXI.- 2004.- 164

3. Хасаев Г.Г., Цыбатов В.А. Технология прогнозирования регионального развития: опыт разработки и использования // Проблемы прогнозирования. - 2002. - № 3. - С. 65 - 84.

4. Bates T. Theories of Entrepreneurship // Theories of Local Economic Development. Perspectives from Across the Disciplines. /Ed. By Richard P.Bingham, Robert Mier. Sage Publications. 2011. – №1. – P.48-62.